

Helena NIEŻYŃSKA

Narodowa Akademia Nauk Pedagogicznych Ukrainy, Kijów

Wołodymyr TYMENKO

Narodowy Pedagogiczny Uniwersytet im. M. Dragomanowa, Kijów

Coaching jak innowacyjna technologia pedagogicznego współdziałania w systemie wyższej edukacji Ukrainy

Dzisiaj obserwuje się przejście od surowo reglamentującego życia całego społeczeństwa Ukrainy i oddzielnie wziętej osoby do budowy giętkich wzajemnych stosunków. W związku z tym, społeczeństwo dyktuje wyższej edukacji zapytanie na rozwój wolnej, odpowiedzialnej, społecznie aktywnej osobistości, która uświadamia swoje prawo wyboru i umie ten wybór spełniać, przy czym działając świadomo i odpowiedzialnie. Aktualność danego pytania jest uwarunkowana jeszcze i tym, że jakość współczesnych procesów modernizacji wyższej edukacji Ukrainy dużo w czym zależy od charakteru wprowadzenia innowacyjnych procesów i wyznacza się właściwościami tych innowacji, co wykorzystuje się, i oprócz tego, samym innowacyjnym potencjałem pedagogicznego środowiska systemu wyższej edukacji.

W jakości jednego z takich procesów, w naszej opinii, występuje coaching jak innowacyjna technologia pedagogicznego współdziałania w systemie wyższej edukacji Ukrainy, która stwarza warunki dla kształtowania osobistości przyszłego fachowca, zdolnego do realizacji swoich potencjalnych możliwości, samodzielnemu podjęciu odpowiedzialnych decyzji w różnych sytuacjach życiowego wyboru, prognozowaniu ich ewentualnych skutków. Fenomen "coaching" w systemie wyższej edukacji jest zasadniczo nowym kierunkiem w pedagogicznej nauce i praktyce, który bazuje się na podstawie przedstawienia celu, i maksymalnie szybkim przesuwaniu do jej realizacji środkami mobilizacji wewnętrznego potencjału osobistości, opanowania czołowych strategii osiągnięcia wyniku, rozwoju i udoskonalenia koniecznych umiejętności i przyzwyczajzeń.

Toż w systemie wyższej edukacji Ukrainy jest nieobecne wyraźne, jednoznaczne, jedyne rozumienie danego fenomenu, ponieważ coaching urodził się na przecięciu wielu

nauk, w szczególności, filozofii, socjalnej i sportowej psychologii, psychoterapii, administracyjnego konsultowania i tp.

Coaching w kontekście danej publikacji to przede wszystkim pedagogiczne wzajemne stosunki między wykładowcą i studentami, a także z wszystkimi uczestnikami edukacyjnego procesu, gdzie pedagog efektywnie organizuje proces poszukiwania najlepszych rozwiązań ich zadań i sprzyja wcieleniu tych zadań w życie, co jest poręczeniem ujawnienia potencjału osobistości wszystkich uczestników edukacyjnego procesu. Toż, naszym zdaniem, coaching występuje potężnym środkiem, który sprzyja jak rozwojowi osobistości, tak i podwyższeniu fachowego poziomu rozwoju.

Podsumowując teoretyczną analizę literatury i materiały badań, należy powiedzieć, że główne aspekty ujawnienia coachingu znajdują swoje odzwierciedlenie: teoretyczne podłoże (M. Atkinson, U. T. Gollwei, M. Dauni ta in.), efektywność technologii coachingu (S. Kannio, S. Kowi, Dj. Uitmor ta in.), zastosowane aspekty użycia coachingowego narzędzia (L. Marciniak, T. Stoltzfus, A. Cywińska ta in.). Więc, *cel artykułu* polega w wyświełtłaniu coachingu jak innowacyjnej technologii pedagogicznego współdziałania w systemie wyższej edukacji Ukrainy.

Warto zauważyć, że coaching jest skierowany na polepszanie życia ludzi w fachowych i osobistych zakresach. Zgodnie z T. Gollwei, jednym z założycieli coachingu, coaching to metodyka ujawnienia potencjału osobistości dla maksymalizacji własnej wydajności i efektywności. Coaching więcej pomaga osobistości studiować, aniżeli uczy. To nie tylko technika, która stosuje się w pewnych okolicznościach. To metoda kierowania, współdziałania z ludźmi, sposób myślenia osobistości.

Podejście, które zaproponował T. Gollwei, naprawdę już wykorzystywał przedtem ponad 2500 lat po temu starożytny grecki filozof Sokrates, który uczył swoich uczniów, jakim sposobem polepszyć własne życie. W pierwszej kolejności za pomocą pytań diagnozował intelektualny potencjał swoich uczni i popychał do refleksji na temat własnego życia. Potem pośrednictwem odpowiednio sformułowanych pytań sprzyjał temu żeby uczniowie znajdowali w sobie odpowiedzi które sprzyjały ich osobistemu rozwojowi. Główną właściwością było te że on nigdy nie dawał uczniom gotowych rozwiązań. On naprowadzał pytaniami na samodzielne znajdowanie odpowiedzi na własne życiowe wezwania. W tym procesie Sokrates wykorzystywał trzy ważne elementy:

- diagnostyka potencjału ucznia;
- pomoc uczniowi co do samodzielnego osiągnięcia celu;
- nadanie zadań do samodzielnego rozstrzygnięcia.

Należy przypomnieć, że w tłumaczeniu z języka angielskiego "coaching" oznacza trening, ukierunkowanie, urządzenie. "To coach" – ćwiczyć, przygotować do współzawodnictwa, zajmować się korepetycją, przygotowaniem do egzaminów. "Coach" to prywatny pedagog, trener, instruktor.

Słowo "coach" ma węgierskie pochodzenie, jakie umocowało się w Anglii w XVI st. i w te czasy oznaczało "kareta". W tym odzwierciedla się głęboka esencja danej definicji : "To, co szybko dostawia do celu i pomaga poruszać się na drodze do tego celu". Później w XIX st. angielscy studenci nazywali "coachem" korepetytora. W końcu XIX st. to słowo weszło w sportową leksykę, jak nazwa sportowego trenera, który pomaga sportowcowi wykorzystać całe wewnętrzne zasoby dla zwycięstwa we współzawodnictwach. Z czasem to pojęcie zaczęły wykorzystywać z wszystkim, że związane z konsultowaniem, pouczającym, instruktazem.

Z 80-ch lat XX st. coaching oficjalnie przyznany w biznesie, a jak oddzielny zawód – sformował się w 90-ch latach XX st. W USA zawód "coach" jest przyznany w 2001 r. dzięki Międzynarodowej federacji coachingu (ICF).

Na dzisiaj, istnieją wiele poglądów i podejści do wyznaczenia pojęcia "coaching". Tak, M. Atkinson zaznacza, że coaching spełnia pozytywne przemiany pośrednictwem wewnętrznego potencjału ludzi, zespołów, organizacji.

M. Dauni wyznacza coaching jak sztuka sprzyjać podwyższeniu efektywności, nauczaniu i rozwojowi innej osoby.

G. Kollins uważa że coaching to sztuka i praktyka prowadzenia człowieka od tego punktu gdzie on znajduje się do większej samorealizacji, której on pragnie.

A. Cywińska daje wyznaczenie coachingu jak procesowi wsparcia rozwoju i umocowania umiejętności za pomocą drugiej osoby – coacha – przez obserwację, przedstawienie celi i zadań, regularnego nadania wstecznego związku, dzięki szkoleniom nowych modeli zachowania.

Dj. Uitmor wydziela następane przewagi stosowania coachingu w osobistej i fachowej działalności:

- doskonalenie wydajności działania: to główne, dla czego zastosuje się coaching;
- rozwój personelu: najlepsze nauczanie personelu;
- szybkie nauczanie bez oderwania od pracy, przy czym ten proces dostawia radość i zadowolenie;
- doskonalenie współdziałania w kolektywie;

- doskonalenie jakości życia: doskonalenie stosunków i związany z tym sukces zmieniają na lepsze atmosfery w miejscu pracy;
- lepsze wykorzystanie mistrzostwa i zasobów ludzi: coaching otwiera wiele nie zidentyfikowanych talentów wśród członków grupy;
- wielokrotnie rosną osobista efektywność klienta i szybkość jego przesuwania do celu;
- duża elastyczność i adaptowność do zmian.

W zachodnich krajach paradygmat coachingu jak stylowi edukacyjnego współdziałania, urodziła się nie od razu, a przeszła długą drogę kształtowania i rozwoju, jak już było zaznaczone powyżej, rozwijając się na podstawie czołowych podejści w branży pouczającego, biznes-konsultowania, psychologicznego konsultowania, psychoterapii i tp. Technologie coachingu pomagały ludziom rozwijać się, ovladać nowymi przyzwyczajeniami i osiągać fachowych sukcesów. Jak świadczą zachodni badacze coachingu, najważniejszymi wynikami stosowania technologii coachingu są poprawy wydajności jak każdej osoby, tak i grupy w ogólności, poprawy relacji w grupie, zdolność szybko reagować w krytycznych sytuacjach, być giętki i adaptacyjny w trakcie krótkotrwałych socjalnych zmian.

Należy zaznaczyć, że klasyczny coaching-proces można rozpatrywać przez kilka etapów:

- *analiz*: ocena poziomu kompetencji klienta, uzgodnienia osobistych celów i celów organizacji, które zrealizują się w trakcie coachingu, zawarcie kontraktu z klientem;
- *planowanie*: wyznaczenie kluczowych czynników sukcesu, przygotowanie planu rozwoju umiejętności, uzgodnienia planu działań i monitoring efektywności wyników;
- *wprowadzenie*: towarzyszenie klientowi od momentu "teraz" do momentu "przyszłość", bezpośrednie działania odpowiednio do długoterminowych i krótkoterminowych celów, wyznaczenia priorytetów;
- *ocena*: systematyczne nadanie sprzężenia zwrotnego (feedback), aplauzu nabytych umiejętności, a także motywowanie klienta do odpowiedzialności i przyjęcia nowych wezwań, stworzenia metody samodyscypliny klienta bez wsparcia coacha.

Użycie coachingu jak innowacyjnej technologii pedagogicznego współdziałania w systemie wyższej edukacji Ukrainy jest bardzo ważne, ponieważ dzisiaj współczesny efektywny wykładowca wyższej szkoły to specjalista, który łączy w sobie różne role: konsultant, opiekun, koordynator, mentor, tutor, fasylitator, coach, badacz, motywator, wychowawca, nauczyciel, analityk, manager, ekspert, projektant edukacyjnych kursów, który wybiera treść nauczania, podbiera i opracowuje technologie nauczania i organizacji

edukacyjnego procesu i tp. Końcowym rezultatem takiej pracy jest wykwalifikowany fachowiec, który konkurencyjny na rynku pracy, orientowany na fachowy rozwój i który zdolny studiować w ciągu życia.

Wierzimy, że najbardziej efektywnie tego można osiągnąć przy użyciu innowacyjnej technologii coachingu i zastosowaniu coachingowego narzędzia. Wykładowca wyższej szkoły działając jako coach stymuluje proces fachowego i osobistego rozwoju przyszłych fachowców, nadając możliwość opracować określoną ilość wariantów budowy indywidualnej oświatowej trajektorii. Oprócz tego, coaching jest jeden z aspektów pedagogicznej działalności jako resurs i przewiduje wyjścia relacja między wykładowcą i studentem na nowy poziom interakcji interpersonalnej na podstawie interesu i współpracy. To samo dotyczy i interpersonalnego współdziałania wśród koleów-pedagogów i ze wszystkimi uczestnikami edukacyjnego procesu zakładu oświatowego.

W naszej ocenie, coaching to pomoc w uwalnianiu potencjału osobowości dla osiągnięcia nią maksymalnego wyniku. I ta pomoc polega nie na tym żeby wykształcić, a w tym żeby ta osobowość sama nauczyła się. Coaching w większej mierze pomaga osobowości uczyć się aniżeli uczy. Czego może osiągnąć wykładowca przy pomocy technologii coachingu? To przede wszystkim, możliwość ujawnić wszystkie najlepsze, co jest w osobowości studenta, i na podstawie tego pomóc jemu postawić przed sobą zadanie fachowego rozwoju. To sprzyja stymulacji do bardziej głębokiego uświadomienia swojego celu, niezbędnych zasobów i istniejących ograniczeń, a także pomaga wyznaczyć kierunek fachowego rozwoju. I główny obowiązek studenta będzie polegać w tym, żeby wziąć na siebie odpowiedzialność za rozwiązanie postawionych zadań, i wykonywać wszystko zaplanowane, o czym porozumieł się w ramach sesji coachingowej. Bo wiadomo, że ludzie naprawdę mogą być odpowiedzialni tylko wtedy, kiedy oni przyjmują bezpośrednie uczestnictwo w podjęciu decyzji i przedstawieniu celu, kiedy oni są zaangażowane do procesu, a nie kiedy im nawiązują decyzję. A wykładowca, który wykorzystuje coachingowe podejście, w ten sposób stymuluje twórcze poszukiwanie decyzji i podtrzymuje motywację studentów na osiągnięcie tych celów. Innymi słowami, w ramach technologii coachingu studenci sami znajdują swój unikalny sposób osiągnięcia celu. A wykładowca stwarza atmosferę kreatywności, twórczości, zaufania, gdzie student popada do obszaru poszukiwania alternatywy i odczuwa, że jego idei, pomysły i propozycje nie zostają bez uwagi.

Razem z tym po naszych przekonaniach, coaching to również systema, która sprzyja kształtowaniu cechów liderów oraz indywidualnych umiejętności osobowości ponieważ ona występuje elementem efektywnego kierowania edukacyjno-wychowawczym procesem

współdziałania z wszystkimi jego uczestnikami. Dzięki coachingu rozszerza się zakres poznania i horyzonty wizji, odbywa się zwiększenie wydajności i jakości życia, otwierają się możliwości rozwoju. Coaching pozwala stworzyć środowisko, w którym jest możliwe pełne ujawnienie wewnętrznego potencjału osobistości.

To świadczy o odkryciu progresywnej drogi rozwoju, stworzenia nowego metodologicznego podejścia do projektowania oświatowych systemów współczesnej wyższej szkoły, do zabezpieczenia wzrostu jakości wyższej edukacji w warunkach integracji ukraińskiej wyższej szkoły w światowy systemy wyższej edukacji.

Coaching to nie tylko technologia, która stosuje się w pewnych okolicznościach. Efektywny coaching to metoda kierowania, metoda współdziałania z ludźmi, sposób myślenia, sposób bytu. Coaching prowadzi wykładowcu do osiągnięcia celu, przynosi zadowolenie, od którego wygrywają wszyscy uczestnicy oświatowego procesu. To niedyrektywne podejście, pobudzające wysoką jakość nauczania i zadowolenia wskutek osiągnięcia znaczących celów. To nie tylko funkcja przekazania wiedzy i nauczania przyzwyczajeniom, ale i jeszcze realizacja funkcji stymulacji interesu do nauczania, krok w kierunku świadomości, rozwoju silnych stron osobistości, ujawnienia potencjału osoby i t.p. I to pozwala zrobić proces wykładania bardziej ciekawym i efektywnym.

Dzisiaj innowacyjne podejście w systemie wyższej edukacji Ukrainy przewiduje uświadomienie i użycie jakościowo nowych kategorii osobistych, które powinny stać się nie prosto pożądanymi jakościami pedagoga w trakcie wykładania, a kompetencjami prawdziwymi, kluczowymi, fachowymi. Metodyka zadawania pytań silnych i otwartych w coachingu która wykorzystuje się w edukacyjnym procesie pozwoli poszerzyć ramki świadomości, a także powinna stymulować poszukiwanie odpowiedzi i decyzji, pomoże wybudować logiczne i przyczynowo-skutkowe łączniki oraz będzie sprzyjać bardziej analizie głębokiej.

Dane zasady pozwalają stworzyć nowe podejście do procesu nauczania, wnieść interaktywne elementy, nowy sens jak dla pedagogów, tak i dla studentów. To pomoże rzeczywiście włączyć uczniów do edukacyjnego procesu, zwiększyć motywację i odpowiedzialność za wynik.

W ciągu 2015-2016 r zrealizowano pozytywne przesunięcia w kierunku wprowadzenia coachingu do systemu edukacji Ukrainy, w szczególności, były wprowadzone w podyplomowych pedagogicznych uczelniach i w systemie podyplomowej pedagogicznej edukacji tematykę, praktyczne zajęcia i edukacyjne treningi z kierunku "Coaching w działalności kierowniczych i pedagogicznych kadrów edukacji Ukrainy (pedagogicznych

pracowników pracowników, państwowych urzędników, praktycznych psychologów, młodych naukowców)". Również wydano przez nas program szkoleń "Coaching w działalności praktycznego psychologa systemu edukacji" w systemie podwyższenia kwalifikacji kadr pedagogicznych. W systemie wyższej edukacji nami przeprowadza się włączenie podejścia coachingowego w trakcie nauczania studentów wszystkich kursów różnych fachów.

Dzięki użyciu podejściu coachingowemu, właściwoszczami którego jest rozjaśnianie, uściślenie, wsparcie, zachęta i planowanie nowych dróg i działań. To stopniowo wchodzi do naszego powszedniego zachowania, naszego życia, międzyosobowej komunikacji, pedagogicznego współdziałania i tp. W trakcie nauczania formują się przyzwyczajenia zachowania w krytycznych sytuacjach, odpracowują się umiejętności wzbogacać działalność nowymi sposobami wykonania, odbywa się rozwój fachowej elastyczności i mobilności oraz nareszcie to otrzymywania przyjemności jak od samej działalności, tak i od wyników.

Podczas przeprowadzenia takich zajęć dostrzeżono pomyślny i życzliwy klimat psychologiczny, udane rozwiązanie doręczonych zadań, wyjaśnienie i uzupełnienie odpowiedzi na podstawie współdziałania, partnerstwa, tolerancji podczas wspólnej pracy i tp.

Warto zauważyć, istnieją dużo narzędzi i technologii coachingowych, który można wykorzystywać w edukacyjnym procesie wyższej edukacji. Główne technologie, który wykorzystują się nami to "Koło balansu", Model GROW, Strategia Walta Disneja, Piramida Roberta Diltsa i tp. W trakcie pedagogicznego współdziałania oświatowego zakładu takie nauczanie wygląda jak znajomość z tą przepiękną innowacyjną technologią dla wyższej szkoły naszego kraju, jak aprobacja albo pierwsze kroki, które czynią jak studenci wyższej szkoły, tak i pedagodzy w trakcie podwyższenia kwalifikacji.

Więc, wyżej wymienione pozwala twierdzić, że dziś zupełnie potrzebnym jest proces przemiany paradygmatu wykładowcy zakładu wyższej edukacji Ukrainy. Naszym zdaniem, współczesne ukraińskie społeczeństwo dzisiaj pragnie zużywać wiedzę w ogóle na innym poziomie. Oznacza to, że nie tylko zadowalać zapotrzebowanie na wiedze dla osiągnięcia postawionych życiowych i fachowych celów, lecz razem z tym dbać przy czym o swoich duchownych potrzebach. Dlatego też nową rolę wychowawcy teraz to rosnąć, a nie uczyć, przebudzać, a nie zmuszać. Takie podejście pozwala trzymać fokus nie na problemie, a na jej rozwiązaniu, pozwala nie dawać zadanie potem kontrolować, a stawiać zadanie i proponować swoje wsparcie, "iść ręką o rękę". Tu potrzebnym jest nie tylko pracować nad niedociągnięciami i błędami a przeciwnie skoncentrować się na rozwoju własnych silnych stron, uczyć się i uczyć nie na błędach, a na udanych przykładach, nie trzymać się za przeszłość, a budować przyszłość.

Bibliografia

- Atkinson M. Nauka i sztuka coachingu: Wewnętrzna dynamika / Merilin Atkinson, Rae T. Czois ; Perekł. z ang. – Kijów : Companion Group, 2009. – 208 s.
- Dauni M. Efektywny Coaching: Lekcje coacha coachów (Effective Coaching: Lessons from the Coaches' Coach) / Mails Dauni ; Perekł. z ang. E. Gładkova. – Moskwa : Wydawnictwo « Dobra książka », 2013. – 288 s.
- Kannio S. Mistrzostwo coachingu. Lepsze praktyki w coachingu biznesowym / S. Kannio, W. Launer. – Londyn, Madryt, Nowy Jork, Meksyk, Barselona, Monterrej, 2012. – 240 s.
- Kowi S. Siedem przyzwyczajień bardzo skutecznych ludzi: Potężne narzędzia rozwoju osobistości / Stiwon R. Kowi. – Moskwa : Alpina Biznes Buks, 2006. – 375 s.
- Coaching w działalności praktycznego psychologa systemu edukacji : program szkoleń dla słuchaczyw oczny-dystansowej formy nauczania w systemie podyplomowej pedagogicznej edukacji / Helena Nieżyńska, Wołodymyr Tymenko ; NANP Ukrainy, Uniwersytet Zarządzania Oświaty. – Kijów, 2015. – 44 s.
- Uitmor Dj. Coaching wysokiej efektywności. Nowy styl managementu, rozwój ludzi, wysoka efektywność (Coaching for Performance: GROWing People, Performance and Purpose) / Djon Uitmor ; Perekł. z ang. – Moskwa : Międzynarodowa akademia korporacyjnego kierowania i biznesu, 2005. – 168 s.
- Coaching / Anna Cywińska, Sylwia Majewska, Kamila Pępiak-Kowalska, Eliza Szewc. – Wydanie pierwsze. – Lublin, 2013. – 190 s.
- Coaching. Zbiór narzędzi wspierania rozwoju / Marciniak Łukasz T., Rogala-Marciniak Sylwia. – Warszawa : ABC a Wolters Kluwer business, 2012. – 392 s.
- Coaching dla zwycięzców. Sprawdzone techniki urzeczywistniania marzeń i osiągnięcia trudnych celów / Jack Canfield, Peter Chee ; Przełożyła Bożena Józwiak. – Poznań : Dom Wydawniczy REBIS, 2014. – 296 s.
- Gallwey, W. Timothy. The Inner Game of Tennis. – 1st. – New York: Random House, 1974.
- Katzner K. English-Russian Dictionary / Kennent Katzner. – A Wiley-Interscience Publication, 1995. – S. 334 (912 s.).
- Stoltzfus T. Sztuka zadawania pytań w coachingu / T. Stoltzfus. – Wyd. Aetos Media. – Wrocław, 2012. – 102 s.

Summary

COACHING AS INNOVATIVE TECHNOLOGY OF PEDAGOGICAL COOPERATION IN HIGHER EDUCATION OF UKRAINE

The article reveals the peculiarities of using coaching as to innovative technology of pedagogical cooperation in higher education in Ukraine. The essence and main approaches to the definition of "coaching", aspects of the coaching process are reflected in it.

The authors presents a new innovative approach to learning in the institution of education, modern image of the teacher of high school, especially the relationship between teacher and student, student areas of assistance in the staging of jobs, stimulating creative solutions, support for achieving the goals of motivations for mobilizing their own resources quantitative options for individual educational trajectory, achieving goals, empowerment, promotion of professional and personal development.

These principles enable you to create a new approach to learning, to introduce interactive elements, a new meaning for both teachers and students, will help enable students in the learning process, improve motivation and responsibility for the result.

Justified the importance of the application of the coaching technology and use coaching tools as to innovative technology of pedagogical cooperation in higher education. It seemed the introduction of coaching technologies at all levels of higher education system of Ukraine, as well as the system of refresher and improvement of teaching staff.

Keywords: coaching, innovative technology, pedagogical cooperation, higher education, personal and professional development.

Helena NIEŻYŃSKA

PhD, doctor nauk psychologicznych, coach ICF,

Państwowy wyższy edukacyjny zakład «Uniwersytet Zarządzania Oświaty»

Narodowa Akademia Nauk Pedagogicznych Ukrainy, m. Kijów, Ukraina

Olena NEZHYNska, National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine, e-mail: o_nezhynska@ukr.net

Wołodymyr TYMENKO

PhD, doctor nauk pedagogicznych, coach ICF,

Narodowy Pedagogiczny Uniwersytet im. M. Dragomanowa, m. Kijów, Ukraina

Volodymyr TYMENKO, National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, Ukraine, e-mail: tymenko@ukr.net